

12. EL DIA DE LA DONA (EMPAR MOLINER)

Desolades, les sis dones que formen la junta directiva de l'associació Euterpe es miren la persona que entra per la porta de la casa de cultura, i que, amb tota certesa, ve a recollir un dels premis Dona. La persona no és una dona.

—Enriqueta Borrull? —pregunta la persona—. Sóc en Miquel, d'Actua contra la Fam.

Porta texans i una samarreta amb el dibuix d'una ovella negra enmig de tot d'ovelles blanques. Gasta ulleres de muntura blava, patilles llargues i bigotet prim amb mosca.

—Però, què vol dir això? —fa una euterpe de cabells vermells—. On és la dona que havia de venir?

—Quina dona? —pregunta ell. Deixa a terra la pantalla de diapositives que carregava a l'espatlla i es treu la motxilla, on porta el projector. S'eixuga la suor de la closca amb un clínex i passa les dents per la mosca. Aleshores, prova de justificar-se: una representant de les dones Euterpe va trucar a la seva oenagé i els va anunciar que els havien concedit la Dona de Plata per les feines de cooperació que fan a Guinea. Però no els va advertir que la persona que recollís el premi havia de ser dona. L'euterpe dels cabells vermells mou el cap, escandalitzada:

—Home, perquè estava implícit!

Una altra euterpe se'ls acosta. Aquesta va vestida amb un uniforme de vigilant de seguretat, com si hagués vingut directament de la feina. Té uns quaranta-cinc anys, és corpulenta i duu els cabells molt curts i decolorats, però l'arrel se li endevina fosca:

—En una xerrada amb motiu del Dia de la Dona és evident que hi han de participar dones, i que un premi contra el sexisme és per les dones. —Es recol·loca la sivella del cinturó—. Si també ens preneu això...

Ell repeteix les excuses. Si els haguessin avisat, no haurien tingut cap inconvenient, al contrari, d'enviar una dona en lloc seu, perquè ell no es un gestor, és només un cooperant, ho vol deixar ben clar, això, ell no vol protagonisme, ell ve per Guinea i no li interessien els guardons o el reconeixement. Però calla i es passa un altre cop les dents per la mosca, perquè les dones Euterpe tornen a fer exclamacions de contrarietat. La persona que ara entra per la porta de la casa de cultura llueix un mocador palestí al coll, pantalons bombatxos amb l'entrecreix molt baix, com si fossin àrabs, i avarques a retaló. Té els cabells rossos i llargs. No és una dona, tampoc.

—Marc Fluvià —es presenta—. Vinc en representació de Labor per la Dona.

—Sóc l'Enriqueta Borrull... —murmura una euterpe menuda, amb ulleres rodones i cabells curts, de color gris. Però enretira la galta quan ell va per fer-li un petó. En lloc d'això, li allarga la mà.

—Quant sexisme queda al món, encara... —es queixa la vigilant de seguretat, com si parlés per ella—. Ens esteu anul·lant.

—Haviem de ser dones —li explica el cooperant de la mosca.

La tercera persona que creua el llindar transporta el projector de diapositives i la pantalla en un carro d'anar a comprar. És prima i molt pigada, i no es depila el borriçol del bigoti. Aquesta sí. Aquesta és una dona.

—Sóc la Magda Carmona, de Dones Periodistes per la Igualtat —saluda.

Les euterpe li fan petons, agraïdes.

—Si hagués sabut que ja hi havia un projector, no hauria portat el meu —es queixa.

—Si vols el compartim —fa el cooperant de la mosca, de seguida.

L'altre, mentrestant, observa els murals que decoren la sala d'actes, tan concentrat com si estigués corregint-ne les faltes d'ortografia. De tant en tant, mou el cap en senyal d'aprovació.

—Potser sí —accepta la cooperant dona—. És una mica ridícul muntar dos projectors.

Ho ha dit amb un to sec i el cooperant de la mosca fa servir el mateix to per donar-li la raó:

—Per això, per això t'ho deia. Perquè és ridícul.

—D'on són les teves diapos?

—De Guinea, i les teves?

—De l'Afganistan.

Quaranta minuts després de l'hora prevista —a la sala hi ha dinou espectadores—, arriba l'alcalde. Tota atabalada saluda els guardonats i s'asseu a la taula, al costat d'una euterpe. Dóna la benvinguda al públic en nom de l'equip de govern. Es treu l'anell, de plàstic verd, del dit polze i el deixa al damunt del portafolis, es destria els flocs oxigenats del serrell, com si s'hi estigués posant gomina, s'encara el micròfon a la boca, pregunta si se la sent bé i anuncia que explicarà, breument, la filosofia dels premis.

Fa una mica d'història, recorda a tothom que les mares i les àvies del grup de dones Euterpe, totes habitants del poble, van ser unes feministes *avant la lettre* —fa una pausa, després de dir-ho—, i remarca que està especialment contenta de poder comptar amb la presència de la Manoli, l'euterpe de la seva esquerra, que s'ha reintegrat recentment a la societat. L'euterpe Manoli s'eixuga els ulls lleganyosos amb la samarreta; una samarreta negra,

sense mànigues, i amb el dibuix d'un llamp de color groc. Fa un glopet d'una llauna de cervesa, la deixa al damunt dels papers de l'alcaldeessa i es posa a llegir un text escrit en primera persona, com si la que parlés fos la musa Euterpe. Però se li escapa aire per una de les dents incisives, corcada i l'alcaldeessa, sense adonar-se'n, es fa enrere. L'Enriqueta Borrull, asseguda entre el públic, va fent copets de cap per animar-la cada vegada que s'entrebanca.

—Etic orgullosa de proclamar-ho —recita per acabar—. Jo no he començat cap guerra. Jo no dicto sentències de mort. Jo no practico la violència de gènere. Sóc mestressa de casa, sóc professional, sóc lesbiana, sóc jubilada, sóc extoxicòmana, sóc seropositiva, sóc afganesa, sóc guineana. Sóc..., dona!

Tres espectadores ja fan esforços per no tancar els ulls, i n'hi ha dues que s'aixequen dissimuladament i se'n van. Les altres enraonen entre elles.

—Una mica de silenci... —reclama l'alcaldeessa. I tot seguit presenta el convidat ros, que recollirà el Dona d'Or.

—Sí, hola —saluda ell. I s'agafa els cabells amb una goma. A l'instant, s'acaben els murmuris.

—Guapo! —li crida una punk adolescent, asseguda al damunt d'un pupitre. L'alcaldeessa, enriolada, deixa anar una rialleta.

Ell abaixa els ulls amb modèstia i aclareix que no és cooperant, sinó gestor. Que, a les oenagés, també hi ha d'haver gent que treballi des d'aquí administrant els recursos. I que això és una feina important, però menys llúida que anar a cooperar. (Quan ho senten, els altres dos cooperants mouen el cap escandalitzats). Per això, ell no ha portat diapositives, sinó dades. Dades avorrides. Però dades necessàries.

Les espectadores se'l miren encantades. I durant els vint minuts que triga a explicar quantes dones acaparen les portades dels diaris i quants homes protagonitzen anuncis de sabó de rentar la roba, no obren la boca: passen els ulls per les seves polseres d'escalador, el penjoll amb la mitja lluna platejada i els cabells llargs i llisos. Li repassen els llavis gruixuts, clivellats, les genives fosques, de color de calamar, i les dents petites, com si fossin de llet. Li observen el moviment de la nou del coll quan empassa saliva i els pèls de la pitrera que se li endevinen entre els botons de la camisa blanca. Li escolten la veu, dolça i mig enrogallada, com si li fes falta escurar-se la gola de tant en tant.

—... La dona fa dues funcions: la productiva i la reproductiva —diu, a tall de comiat—. La dona és qui va a les reunions informatives sobre ema, te, essa (Malalties de Transmissió Sexual). Perquè la dona és, i sempre ha sigut, més tolerant, més intel·ligent i més oberta que nosaltres, els homes.

Després d'aquesta frase inclina el cap i rep els aplaudiments i els braves. L'alcaldeessa li posa la mà a l'espatlla per expressar-li aprovació, sense paraules.

—Si podem abaixar una mica les persianes i apaguem una mica el llum... —demana el cooperant de la mosca, que ja s'ha posat dempeus.

Les persianes funcionen amb un manubri que es treu i es posa, però l'euterpe encarregada fa servir un tornavís. Un cop la sala ha quedat a les fosques, ell comença la seva explicació. Una senyora de la tercera fila fa capcinades. Les del seu costat badallen. N'hi ha dues més que marxen i una tercera se'ls afegeix.

—La dona africana, encara que no tingui res —explica el cooperant—, fa el que pot per rebre els convidats, i és una falta de respecte no acceptar-ho. L'hospitalitat és part de la seva cultura. O sigui que començo ensenyant-vos la festa de benvinguda que ens van oferir.

Passa moltes diapositives on es veuen africanes que somriuen, africanes que porten cossis de plàstic al cap, animals que beuen aigua en un riu i capvespres amb arbres a contrallum.

—És una cultura que t'ensenyava a relativitzar la idea d'*ombligo del mundo* que tenim els blanquets europeus. Evidentment, a l'Àfrica, si una persona es desmaia al carrer, algú li oferirà aigua. En canvi, aquí, que som tan civilitzats, entre cometes, si per exemple, suposem, qualsevol dels que som a la sala perdés el coneixement, algú de nosaltres el recolliria? Demano sinceritat...

—Si fos ell, sí! —cria la punk, mentre clava una mirada significativa al cooperant ros. I les altres esclafeixen a riure. Ell, per fer broma, fa veure que perd el coneixement, i l'alcaldeessa, sense adonar-se'n, agafa l'anell de plàstic i se'l posa a la boca. Forma una neula amb la llengua i n'introdueix la punta a dins del forat. Després demana silenci, i totes es tornen a concentrar en la pantalla. Ara, el cooperant de la mosca s'atura en una diapositiva on hi ha tot de nenes assegudes a terra amb el braç alçat.

—La canalla aquesta és a l'escola, que és un dels nostres projectes. Sabeu per què aixequen els braços? —Fa una pausa—. Aixequen els braços perquè els vam preguntar quantes d'elles treballaven després de classe...! Com veieu, són majoria.

Durant deu minuts, ensenya imatges de bebès a l'hospital i de mares que pentinen les filles. Canvia el tambor de diapositives per un de nou. Durant uns altres deu minuts, ensenya imatges de més animals que beuen aigua i de cels vermellosos, fins que, al final, satura en el retrat d'una nena que porta un tronc a coll.

—Quina monada...! —exclamen les del públic.

—Què veieu en aquesta diapositiva?

—Una nena —fan, obedients.

—Aquest tronc que porta, què diríeu que és?

—Que a l'Àfrica no hi ha llenya? —prova l'Enriqueta Borrull.

Ell nega amb comprensió:

—Aquesta nena està jugant. Això per nosaltres és un simple tronc. Per ella..., és la seva nina. Em sembla que... —se li trenca la veu—, aquesta imatge resumeix Guinea. —S'eixuga els ulls—. Ho sento...

Totes tornen a aplaudir i, amb el soroll, les que estaven endormiscades s'eixoriveixen. Quan l'euterpe encarregada encén el llum, n'hi ha sis que fan per marxar.

—Perdoneu —s'excusen—. És que...

—Doncs ara —diu l'alcaldesa—, una mica més de diapositives, però de l'Afganistan, on la dona no pateix discriminació, no. Pateix doble discriminació.

Presenta la cooperant i li demana brevetat.

—Com que tenim molt poc temps, no podré fer gaire cosa més que plantejar la situació de la dona a l'Afganistan —es queixa ella mentre es treu el rellotge i el deixa a la taula—. A mi *se m'havia dit* que tindria mitja hora, quaranta-cinc minuts, per parlar.

L'alcaldesa torna a agafar el micròfon:

—Has de comprendre que les dones del públic, per desgràcia, han de seguir treballant quan arribin a casa. És la doble jornada laboral...

Ella fa que sí amb cara de circumstàncies. Col·loca les seves diapositives al projector i mira d'enfocar, però no se'n surt. El cooperant de la mosca s'aixeca per ajudar-la.

—És autofocus —li aclareix.

L'euterpe encarregada apaga el llum i la cooperant comença a ensenyar diapositives on se la veu a ella, amb un mocador blau al cap, en una festa.

—La dona afganesa no té res perquè, com sabeu, ha patit una guerra *incivil* (ho sento molt: em nego a dir que *alguna* guerra sigui civil), però fa tot el que pot per donar una benvinguda especial als convidats, i és una descortesia no acceptar-la. L'hospitalitat és fonamental en la cultura àrab.

Durant deu minuts ensenya diapositives on es veuen dones que prenen el te, assegudes a terra en interiors de cases.

—Aquesta és la Shela... —murmura, com si parlés per ella—, aquesta la Behat... Amb totes aquestes dones segueixo en contacte, o sigui que tinc una implicació sentimental superforta amb Kabul. Nosaltres, com bé deia el company, ens creiem l'*ombligó del mundo*. I jo tenia enveja del sentiment de col·lectivitat. Aquí, a Occident, hi ha un individualisme ferotge. No coneixem ni els nostres veïns. I elles són de: «*Yo te ayudo, tu me ayudas y esto es*

así». —Les del públic parlen de les seves coses—. Jo tenia enveja de la valentia d'aquestes dones que, desafiant el règim, feien classes o curaven malaltes. I els deia: «*Qué valientes sois y qué cobarde me siento yo*».

—Xsssst! —fa la vigilant de seguretat. I, per provar de fer callar les del fons de la sala, demana la paraula—: Sí. Quant de temps hi vas estar cooperant?

—Hi vam estar vivint trenta-cinc dies, però van ser superintensos. Molt viscuts.

Mostra imatges de l'aeroport, de senyals de trànsit i de ramats de bens. Les passa molt ràpid, com si no volgués que es veiessin. Com si fossin privades i s'hagués descuidat de treure-les d'allà. S'atura en un grup de nenes que tenen el braç aixecat.

—Passo de llarg perquè el company m'ha trepitjat, una mica, el que jo volia explicar. Suposo que sabeu per què aquestes nenes aixequen la mà.

—Perquè..., treballen després de classe? —s'arrisquen les de la primera fila.

—Molt bé, sí. Aquestes nenes fan catifes. La cultura de la catifa és super, superimportant. El que sí que m'agradaria és fer-vos una pinzellada sobre la cultura de la burca.

L'euterpe de la taula es remou inquieta a la cadira. L'alcaldesa dona dos copets a l'esfera del rellotge amb el dit índex, per indicar-li que no li queda temps.

—Aviam, és que són *unes quantes coses* per resumir en tan pocs minuts, oi? La burca. Aviam. O sigui, la burca, que ens té tan superpreocupats... La burca, que és la nostra qüestió d'estat... Doncs originàriament, la burca la feien servir les dones de classe alta! Era un signe de distinció! Elles et diuen: «*A ver, Magda, es que nosotras, antes de solucionar el tema del burca, tenemos un montón de prioridades*». La burca és la prioritat sis o set. Però, vaja. Saltarem les imatges on es veu com una occidental com jo va intentar viure un dia amb una burca posada, que tampoc tenen més importància.

Molt ràpidament, passa les diapositives que corresponen a les seqüències d'ella travessant un carrer amb la burca posada. S'atura en el retrat d'un nen ajagut a terra que empeny una xanqueta amb la mà.

—I *bueno*, encara que el company també m'ha trepitjat, i mai millor dit, el que pensava comentar, us pregunto: sabeu què és aquesta sabata?

—Una joguina —contesta, avorrida, la vigilant de seguretat. La punk estira els braços i es desemmandreix.

—Sí, una joguina —afirma ella—. Per nosaltres és només una sabata. Per ell... Per ell és un camió... Potser un camió amb ajuda humanitària...? No ho sé. Ho deixo sobre la taula. —L'euterpe Manoli es pica el canell—. I no sé. Em queden molts temes al tinter. —Somriu, recordant—. Com per exemple que a mi, personalment, em va sorprendre que quan jo els

preguntava per la cultura dels harems i la bigàmia, se'n fotien molt, molt, de mi. Em consideraven la típica estrangera superignorant. Descobreixes que als contes àrabs hi surten dones actives i amb sentit de l'humor. Com en el conte de la Xahrazad (la Sherezade). Alguna de vosaltres coneix el conte de la Xahrazad?

L'alcaldesa torna a agafar el micro:

—Jo penso que ha estat molt interessant i que, en tot cas, al final, si tenim temps...

La cooperant prem els llavis i s'asseu. L'euterpe encarregada encén el llum, i totes les dones del públic, excepte la punk i les euterpe, se'n van.

—Perdoneu, eh? —s'excusen.

—És la doble jornada —es queixa l'Enriqueta Borrull.

L'euterpe Manoli s'eixuga els ulls i treu una capsa de cartró de sota la taula:

—Doncs, donem pas al lliurament dels premis Dona pel foment de la igualtat — anuncia. Llegeix el nom de les tres organitzacions premiades, i la punk, l'alcaldesa i les dones Euterpe aplaudeixen. Ofereix a cadascú una estàtua de la musa Euterpe i una samarreta de color lila on es llegeix: «Orgullosa de ser dona».

—Les hem pintades nosaltres —els explica l'Enriqueta Borrull—. A la primera rentada hi afegiu sal, per fixar el tint, que és natural.

—Gràcies en nom de l'Afganistan —diu la cooperant Carmona. El cooperant de la mosca l'agafa i se la posa al damunt de la que porta, sense dir res.

—I, per acabar, hi ha pica pica i ballaruca —exclama l'Enriqueta Borrull.

Sona música àrab. La de l'uniforme comença a omplir els gots de cocaïola i a obrir bosses de patates fregides i galetes. La punk s'acosta al ponent ros perquè li firmi un autògraf al programa de mà, però ell ja s'ha posat a ballar amb l'alcaldesa. La cooperant Carmona desa les seves diapositives:

—Et fan venir, et fan gastar el teu temps i... —es queixa al cooperant de la mosca.

Ell somriu:

—Vols ballar, o...? —prova.

—Uf —sospira ella—. És que després de tot el que he viscut a l'Afganistan, encara estic una mica *out*, tinc com un bloqueig de ballar amb un home, i perdona, eh?

Ell llambrega el ponent ros i l'alcaldesa, que ara imiten els moviments de la dansa del ventre:

—Suposo que fer despatxos és la solució per poder portar una vida normal. Perquè les coses no t'afectin. La teoria, des d'aquí, es veu molt maca.

—Sí.

—Jo encara he tingut sort, perquè Guinea, veus, és que és superlliure. Les dones exploten molt la seva feminitat, tenen una sensualitat, una llibertat que poques dones d'aquí tenen. Suposo que aquesta llibertat i aquesta franquesa de l'africà per expressar els seus desitjos, aquesta relació amb el propi cos, l'he integrada totalment en la meua manera de fer. Com diuen a Guinea: «*Haz que tu corazón hable por tu cuerpo, haz que tu cuerpo hable por tu corazón*». —Es toca un amulet que porta penjat del coll i els ulls li tornen a espurnejar.

Més tova, ella fa que sí amb el cap i s'ajup a terra. Ell també.

—Agafeu cadires! —els diu l'euterpe de l'uniforme, com si els renyés de broma.

—No, *merci* —contesta ell. I li fa un senyal a la cooperant Carmona per indicar-li que pari l'orella, que li vol dir un secret:

—Després d'haver viscut en un lloc on la cultura de seure a terra és tan forta, no se't fa supermarciana i superincòmoda, ara, una *cadira*?

—Uf. —Ella mou el cap com si no pogués creure's el que ha sentit—. Moltíssim.

I li prem el braç per indicar-li fins a quin punt l'entén.

Dins MOLINER, E. *T'estimo si he begut*. Quaderns Crema, 2004